

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye az Európai Parlament és a Tanács határozati javaslatáról, amely irányelveket fektet le a transz-európai energiahálózatokra vonatkozóan, és hatályon kívül helyezi a 96/391/EK és 1229/2003/EK számú határozatokat

(COM(2003) 742 végleges – 2003/0297 (COD))

(2004/C 241/04)

2004. február 19-én a Tanács úgy döntött, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 156. és 251. cikke értelmében konzultál az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal a következő témában: Az Európai Parlament és a Tanács határozati javaslata, amely irányelveket fektet le a transz-európai energiahálózatokra vonatkozóan, és hatályon kívül helyezi a 96/391/EK és 1229/2003/EK számú határozatokat.

A Szállítás, Energetikapolitika, Infrastruktúra és Információs Társadalom Szekció, melynek az volt a feladata, hogy a Bizottság munkáját előkészítse ezzel a témával kapcsolatban, 2004. május 10-én fogalmazta meg véleményét. Az előadó Sirkeinen úrhölgy volt.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2004. június 2-i és 3-i, 409. plenáris ülésén (június 2-i összejövetelén) a következő véleményt fogadta el 164 igen, 3 nem szavazattal és 17 tartózkodás mellett:

1. Bevezetés

1.1 2001-ben a Bizottság elfogadott egy közleményt az európai energia infrastruktúrájáról. Annak érdekében, hogy a nagyobb európai elektromos és gázpiac hatékonyan működjön, nem elégséges, hogy közös szabályok és szabványok legyenek érvényben. Ugyanennyire szükséges az is, hogy megfelelő infrastruktúra kösse össze a tagállamokat.

1.2 A közlemény bemutatott egy sor intézkedést, többek között a célként kitűzött 10 %-os kölcsönös elektromos kapcsolatot, és egy elsőbbségi finanszírozást azoknak a transz-európai hálózati projekteknek a számára, amelyeket az európai érdek szempontjából kiemelt projektként határoztak meg. Az Európai Bizottság a kiemelt projektek esetében a projektek fejlesztési szakaszához adható hozzájárulás jelenlegi 10 %-os plafonjának 20 %-ra emelését is javasolta. A barcelonai Tanács támogatta a 10 %-os összekapcsolási célt, de a támogatási plafon emelése még vita tárgyát képezi a Tanácsban.

1.3 Annak érdekében, hogy a most belépő országok belépessenek a belső elektromos és gázpiacra, át kell dolgozni a transz-európai hálózati (TEN) irányelveket. A régi közösséget az új tagállamokkal összekapcsoló sok projekt már jogosult a TEN-finanszírozásra, de a listát még ki kell egészíteni. Hasonló megközelítésre van szükség a szomszédos országok viszonylatában. A középtávú célkitűzés az európai elektromos és gázpiac fokozatos megteremtése, amely potenciálisan több mint 35 országot és több mint 600 millió lakost foglal magában. Ennek a piacnak közös piacnyitási, környezetvédelmi és biztonsági normákon kell alapulnia.

1.4 A földgáz iránti kereslet gyorsan nő, és a közösség növekvő mértékben válik függővé a gázbehozattól. Az európai energiapiac hatékony működése és a jövőbeli gázellátás biztosítása céljából a több forrásból történő gázszállítások lehetőségének megteremtésére és új infrastruktúra kiépítésére van szükség. Beruházásra van szükség a piacnyitást követően – a meglévő infrastruktúra rugalmasabb kihasználása mellett – új

szállító csővezetékek és belső csővezetékek építésébe is. Szoros együttműködésre van szükség a szállító országokkal és a tranzit területekkel.

2. A Bizottság javaslata

2.1 Az elektromos és gázpiacra vonatkozó TEN-irányelvek jelenlegi átdolgozása főleg az új tagállamokat kapcsolja be a belső elektromos és gázpiac kereteibe. Az új szöveg:

- biztosítani fogja, hogy a transz-európai energiahálózatokról szóló irányelvben a támogatandó projektek jegyzékében teljes mértékben vegyék számításba és határozzák meg azt az igényt, hogy a belépő országok és a szomszédos régiók jobban beépüljenek a nagyobb európai energiapiacba,
- bevezeti az „európai érdek kinyilvánítását” egyes határokon átnyúló projektekre az elsőbbségi tengely mentén, és
- lehetővé teszi az Európai Bizottság számára, hogy európai koordinátort nevezzen ki az elsőbbségi projektre.

A közlemény kötelezi a tagállamokat, hogy biztosítsanak elsőbbséget az elsőbbségi projekteknek, segítsék elő és gyorsítsák fel a projektek befejezését, valamint készítsenek értékeléseket és jelentéseket a Bizottság számára.

2.2 A határozat függelékei a II. függelékben lefektetett kritériumok szerint közösségi pénzügyi támogatásra jogosult, közös érdeket megjelenítő projekteket (III. függelék), a közösségi támogatás odaítélésakor elsőbbséget élvező, közös érdeket megjelenítő projekteket (I. függelék), és európai érdekű projekteket (IV. függelék) sorolnak fel.

2.3 A 2007. és 2013. közötti időszakra igényelt becsült beruházási összeg az elsőbbséget élvező elektromos és gázvezeték építésére kb. 28 milliárd euró, amelyből 20 milliárd az EU-ban, 8 milliárd pedig harmadik országokban valósulna meg. Ehhez jönnek a közös érdeket jelentő egyéb projektek befejezési költségei.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSzB véleményében erőteljesen támogatta az Európai Bizottság javaslatait a transz-európai elektromos és gázenergia-hálózatok fejlesztésére és támogatására vonatkozóan mint a hatékony belső elektromos és gázpiac létrehozására, valamint az energiaellátás biztonságának megvalósítására irányuló átfogó politika szerves részét. Az EGSzB támogatta az Európai Bizottságnak a fejlesztési periódushoz fizetendő pénzügyi hozzájárulás plafonjának 20 %-ra emelésére vonatkozó javaslatát is.

3.2 Sajnos, amint azt az előző EGSzB-veleményekben is megjegyeztük, a TEN-projektek megvalósítása nagyon lassú és nem kielégítő. A széles körű építési projektek finanszírozási nehézségeire komoly akadályként utaltunk. A fejlesztési szakaszban levő projektekhez való hozzájáruláshoz az Európai Bizottság rendelkezésére álló évi 20 milliárd euró aligha gyakorolhat erős befolyást a megvalósításra. Állami-magán partneri kapcsolatokat kell létrehozni.

3.2.1 A finanszírozás mértéke valószínűleg nem az egyetlen akadály, ami miatt a TEN-projektek lassan valósulnak meg. Más, háttérben levő okok is lehetnek, mint például a tagállamok az iránti elkötelezettségének a hiánya, hogy határon átnyúló projektekben működjenek közre. Az európai koordinátor szerepet kaphatna ennek javításában. Egyes olyan esetekben, ahol állami finanszírozás mellett döntöttek, ez is késleltethette a projekt elkezdését, amely különben késedelem nélkül elkezdődött volna, ha nem vártak volna egyik-másik döntésre.

3.2.2 Jelenleg a hosszú, nehézkes és a végeredményt tekintve bizonytalan tervezési és engedélyezési eljárások jelentős akadályt állítanak az infrastrukturális beruházások útjába. Az EU intézményei által egy projektnek biztosított elsőbbségi státusz világos jelzésül szolgálna a helyi és más döntéshozók számára arra vonatkozóan, hogy fontos a projekt időben való kivitelezése.

3.3 Az EGSzB üdvözli az Európai Bizottság határozattervezetét, megjegyezve, hogy jó lett volna azt korábban benyújtani. Mire az EGSzB plenáris ülése jóváhagyja ezt a véleményt, a bővítés már megtörtént, és az EU már 25 tagállamból áll. A szomszédos országok megközelítésére vonatkozóan ennek az ellátási biztonság szempontjából való szükségessége már régóta világosan látható volt, legkésőbb az ellátás biztonságáról szóló Zöld Könyv óta.

3.4 Az EGSzB az Unió különböző részei és a szomszédos területek összekapcsoltsági helyzetének elemzését és kilátásait tanulságosnak és lényegre törőnek tartja.

3.5 Az Európai Bizottság azonban nem tér ki a belső energiapiacra várható fejleményekről szóló bővebb és hosszabb távú tanulmányokra, amelyek a szükséges háttérinformációt biztosítanák a kulcsfontosságú infrastrukturális projektek meghatározásához. A hosszú távú, illetve az alternatív elképzelések annál is inkább fontosak ebben az ágazatban, mert a beruházások élettartama 50 év vagy több. A hivatkozások hiánya azért is meglepő, mert ez a fajta információ hozzáférhető, beleértve a Bizottság saját maga által készített anyagait.

3.5.1 A földgáz szerepe különleges érdeklődésre tarthat számot Európa jövőbeli energiatérképén. A tendencia a gyorsan növekvő felhasználás és az EU-n kívülről származó importtól való növekvő függés irányába mutat. Ez a tendencia az infrastrukturák kezelésének fontosságára, valamint a kevés forrástól való függés és a tulajdonosi összevonások kockázatára hívja fel a figyelmet. Milyen közép- és hosszú távú várható igény, felhasználási hely és források állnak az elsőbbségi infrastrukturális projektekre vonatkozó javaslatok mögött? Várhatóan hogyan alakul a fűtési, villanyáram-termelési és CHP célú felhasználás, valamint milyen esetleges tervek vannak a gázból való hidrogén előállítására? Milyen lehetőségeket kínálnak a források? A politikai döntések, kezdve az EU környezeti politikájával egészen a helyi tervezési döntésekig, erősen befolyásolják az energiaválasztékok és piacokat. Mindezekhez figyelembe kellene venni a szélesebb körű, hosszú távú helyzetet is.

3.6 Egy erre vonatkozó kérdés, hogy lehetnek-e alternatív megoldások egyes szűk keresztmetszeti problémákra, amelyeket a javasolt hálózatprojektek megoldani szándékoznak. Például egyes esetekben a villanyáram-fejlesztésbe történő beruházás az erőteljes igény közelében elhelyezve nem lenne-e járhatóbb út? A hálózatfejlesztési javaslatok esetében ezt mindig meg kell vizsgálni, a fokozott energiahatékonyságot és a megújuló energiaforrásokból történő megosztott energiafejlesztést is figyelembe véve.

4. Részletes megjegyzések

4.1 A (4) idézetet úgy kell átfogalmazni, hogy egyenlő preferenciát nyújtson a belső piac hatékony működtetésének és az olyan stratégiai céloknak, mint az ellátás biztonsága és az egyetemes szolgáltatásbiztosítás.

4.2 Az egy tagállamon belüli projektek csak kivételes esetekben kerüljenek be az európai érdeket képviselő projektek jegyzékébe.

Brüsszel, 2004. június 2.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Roger BRIESCH